

Голас Радзімы

3 мая 1979 г.
№ 18 (1588)

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 24-ы
Цана 4 кап.

Урачыста і радасна адзначалася ў Мінску, ва ўсёй рэспубліцы свята міжнароднай салідарнасці працоўных — 1 Мая. Рэпартаж аб дэманстрацыі працоўных 1 мая 1979 года змешчаны на 3-й стар.

Фота С. КРЫЦКАГА.

МІР, ДРУЖБА, ПРАЦА

па свежым асфальце ў глухую палескую вёсачку Зашир'е, побач з якой пачыналі закладваць фундаменты саўгаса «Камуніст». Тут цяпер усё адбудавана. Ды хіба толькі тут, на Ельшчыне! У той год на другім канцы Палесся, каля Пінска і Салігорска, нават не чуваць было яшчэ ніякага гуку, а сёння красуюцца пасёлкі Парахонск і Новапалескі. Навуковая арганізацыя працы, дасканалая тэхніка на палях і фермах, камфартабельнае жыллё і — не магу пра гэта не сказаць — гарэзлівы гоман дзятвы над калісьці глухімі абшарамі. Дзіцячыя галасы — радасць і надзея. Гэтак жа незаўважна, як час адлічвае гады і дзіця з каліські вырастае ў хлапца, мужчыну, так і сённяшняе маладое пакаленне стане на асвоеных бацькамі землях гаспадаром і змагаром. Плынь абнаўлення — бясконца.

На роздзмі наводзяць часам і новыя, і старыя назвы. Палыкавічы... Доўгая вёска над поймай Дняпра, на пагорку, з якога далёка бачны заліўныя дугі, лязнякі ўсцяж пясчаных берагоў. Палыкавічы, палыка... Міхась Кузьмяноў, сталы палыкавіцкі жыхар, які і вазіў, і вадзіў мяне па ўгоддзях мясцовага калгаса «Камінтэрн», знакамітага на ўсю рэспубліку, аказалася, не задумваўся, чаму так называецца яго родная вёска. Калі я пачаў вымаўляць яму назву па складах, ён устрапянуўся: «А што — вельмі падобна! Хадзілі людзі па лыка. Насілі лыкавыя лапці. Слова якое забытае — лыка. Цікава, ці ведаюць яго мае дзеці? Трэба будзе запытацца...». Ну вядома ж: Міхасьвіч дадчы і сыну не трэба тлумачыць, што такое атамны рэактар, спадарожнік і касмічны карабэль. А што такое лыка — давалося. Каб зналі, адкуль і хто такія яны — палыкавіцкія дзеці.

Каля Стоўбцаў не раз праезджаў я міма Старога Сверхана. Знешне вёска — як многія іншыя. Пабываўшы тут, вельмі шкадаваў, што не завітаў раней, бо даўно пазнаёміўся б з Юзікам Скварчэўскім. Ён — самы, можна сказаць, патрэбны сёння ў калгасе «Нёман» чалавек. Не падумаўце, што Юзік Адамавіч — старшыня ці які важны спецыяліст. Ён, былы брыгадзір, атрымаўшы пенсію, заняўся арганізацыяй у калгасе камбіната камунальна-бытавога абслугоўвання — узяў на сябе клопат, якога да нядаўняга часу ніхто з сельскіх кіраўнікоў не ведаў. Час такі прышоў. Калгаснікі працуюць, дзе кожнаму належыць, а Скварчэўскі турбуецца пра тое, што каму патрэбна ў асабістай гаспадарцы: распілаваць бярвенні на дошкі, устанавіць газавую пліту, прывезці паліва, нешта пафарбаваць, адрамантаваць, а то і новы дом паставіць... Трыццаць відаў такіх паслуг коштам на 100 тысяч рублёў выконвае за год калгасны камбінат на чале з Юзікам Скварчэўскім, які дарэчы, нарадзіўся на хутары Цёмных Лядаў.

Аднойчы я прапанаваў Юзіку Адамавічу з'ездзіць туды, паглядзець. «Ат, што там глядзець! — адмахнуўся ён. — Я і сам ужо не знайду: захлынула ся ўсё кустоўем, лесам. Вядома, Ляды ды яшчэ — Цёмныя...» І сёння працягваецца маё знаёмства з чалавекам з Цёмных Лядаў, які жыве ў новай вёсцы пад назвамі Стары Сверхань.

Ніколі не забуду шырока прасцяг тарфяных палёў у Ведрычы пад Рэчыцай і самую кандавую ў глыбіні балот вёску, якая раней называлася Зямлянікі, а цяпер — Рассвет. (Знаёмы мне рассветаўскі брыгадзір Уладзімір Юрчанка стаў Героем Сацыялістычнай Працы.) Пад Барысавам, у Жыцкаве, самавіты і разважлівы старшыня Фядос Юданаў, калі ні прыеду, здзіўляе новымі паваротамі ў гаспадарчай палітыцы. Іншы раз думаеш: адкуль бяруцца душэўныя сілы ў гэтага немаладога ўжо чалавека, які вось ужо дваццаць пяць гадоў нязменна вядзе калгас у гору? Адказ зусім прасты: сіла яго — у жыцкаўскіх людзях, з якімі ён разам усё жыццё.

Ведаю я калгаснага кіраўніка Аляксандра Каробку, які, прыехаўшы ў далёкую і не вельмі ўдалую гаспадарку, адразу пачаў думаць не толькі пра тое, каб радзілі палі, давалі малако каровы, гадаваліся ў хлявах ладныя падсвінкі. Думаў чалавек таксама... пра песню. «Эх, пабудуем клуб — такую самадзейнасць наладзім!» Я быў уражаны, пачуўшы гэтыя словы: так апантана вядзе чалавек яго мара! Прайшло не шмат часу — дзедваюся: у калгасе «Перамога» адкрыты не клуб, а Палац культуры. На тым месцы, дзе калісьці мне паказвалі першую горбачку завезенай сюды цэглы. Хоцца паехаць, паглядзець самому — на Палац, на вясковую вуліцу, пабачыць старшыню...

З сабой у дарогу я ўзяў бы Цімафей Казака з вёскі Ураджайная — ёсць такая на Навагрудчыне. Была ў мяне з ім сустрэча гадоў колькі назад. Палез дзед у запечак, выцягнуў адтуль торбу і вытрас з яе на стол гурбу папер. Я ніколі не бачыў такіх і не зразумеў, што б яны значылі. «Векселі! — выгукнуў Цімафей Фёдаравіч. — Аплачаныя векселі! Дзве з палавінай тысячы ў доларах павінен быў аддаць, каб прыдбаць зямлі, займець свой кут. Багатым хацеў стаць, як і мой пан, у якога я служыў за кучара...»

Выручыла Цімафей Казака Савецкая ўлада — скасавала ўсе яго даўгі, у якіх ён завяз быў па вушы. Дзед стараваты ўжо, са сваёй вёскай нікуды не выбіраецца. Няхай бы паглядзеў, як жывуць сёння людзі не толькі ў яго вёсцы, якая раней звалася зняважліва Лычыцы, а цяпер прыгожа і горда — Ураджайная.

Магістралямі новай вёскі праехалі сёлета ў лютым удзельнікі рэспубліканскага семінара, на якім вялася размова аб вопыце вырашэння сацыяльных пытанняў сельскага жыцця. Восем раёнаў, шмат гаспадарак наведалі кіраўнікі і спецыялісты і заўважылі: свята наваселля — самае частае свята ў сучаснай беларускай вёсцы. Тыя 433 населеныя пункты рэспублікі, якія вызначаны як апорныя ў развіцці сістэмы абслугоўвання вясковага насельніцтва, растуць, забудоўваюцца, абнаўляюцца дзякуючы ўмацаванню матэрыяльна-тэхнічнай базы і росту прадукцыйнасці працы ў сельскай гаспадарцы, дзякуючы эканамічнай магутнасці нашай дзяржавы.

Мікола ВАСІЛЕЎСКІ.

Першага мая ўся наша неабсяжная краіна выходзіць на плошчы і вуліцы гарадоў і сёл пад велічную мелодыю песні «Широка страна моя родная».

У гэты дзень мы адзначаем свята міжнароднай салідарнасці працоўных усёго свету. Ад Уладзістока да Брэста заклікаюць пазыўныя Першамая станаўіцца ў згуртаваныя калоны, пад чырвоны сцяг пралетарскага інтэрнацыяналізму.

Першага мая па тысячах нашых гарадоў праходзяць маляўнічыя маніфестацыі працоўных Савецкага Саюза. Галоўнымі палітычнымі лозунгамі з'яўляюцца: мір, дружба, праца. Хай усё людзі нашай планеты жывуць пад мірным небам, хай моцная дружба, інтэрнацыянальная салідарнасць дапамагаюць ім здзяйсняць свае планы, дабівацца сацыяльных заваёў, хай натхнёная праца ўладарыць над светам і прыносіць народам і кантынентам чудаўны плён абнаўлення.

У якім бы пункце нашай краіны мы ні жылі, нашы думкі і позіркі скіраваны да Масквы, да Краснай плошчы. Ды ці толькі мы, — увесь свет з цікаўнасцю і захапленнем сочыць за першамайскай дэманстрацыяй у сталіцы нашай Радзімы. Многія з нашых сучаснікаў, асабліва тых, што жывуць у Еўропе, напэўна, мелі магчымасць з дапамогай тэлебачання ўбачыць майскую Маскву.

Адметнымі рысамі сёлета першамайскага свята, як у Маскве, так і па ўсёй краіне, былі радасць стварэння, працоўны энтузіязм, што ахапіў усю краіну, і дэманстрацыя ленынскай міралаюбівай знешняй палітыкі нашай дзяржавы.

Міжнародная салідарнасць, дружба народаў СССР, мір і праца — аб гэтым нагадвалі і маляўніча аформленыя калоны мінчан, дэманстрацыя якіх адбывалася на Цэнтральнай плошчы сталіцы рэспублікі. Праз яе, перад трыбунамі, на якіх былі кіраўнікі Камуністычнай партыі Беларусі і ўрада рэспублікі, прайшлі тысячы мінчан — прадстаўнікі вялікіх заводскіх калектываў, вышэйшых навучальных устаноў, школ горада, творчых саюзаў і грамадскіх арганізацый. Ветэраны рэвалюцыі, што сустракалі заранак эпохі Вялікага Кастрычніка, і самыя юныя грамадзя-

не нашага горада-героя, якія толькі сустракаюць заранак свайго жыцця.

Так прынята ўжо ў нашым грамадстве, што праца з'яўляецца мерай лепшых якасцей і калектыву і асобы. І на святочнай дэманстрацыі мы выходзім з рапартамі працоўных перамог. Звычайна першамайскае свята адкрывае той раён горада, які перамог у перадсвяточным сацыялістычным спаборніцтве. На гэты раз такі гонар выпаву Партызанскаму раёну сталіцы Беларусі. Гэта — раён слаўтага Мінскага трактарнага завода, такіх магутных індустрыяльных прадпрыемстваў, як заводы аўтаматычных ліній, шасцерань, маторны, электратэхнічны.

І яшчэ адна цікавая прыкмета: цяжка было падлічыць усё тое, што ствараецца рукамі і розумам мінчан. Прасцей акрэсліць дыяпазон — ад

дзіцячай цацкі да камп'ютэра, ад швейных вырабаў да аўтамабіляў.

Вясное свята працоўных Мінска па традыцыі закончылася парадом спартыўных таварыстваў.

Першмай у шалясценні чырвоных сцягоў прайшоў па ўсёй Беларусі. Мы дэманстравалі сваю волю да міру, разуменне вызваленчай барацьбы прыгнечаных народаў і нашу салідарнасць з імі, імкненне працай умацоўваць эканамічную магутнасць Радзімы, зрабіць матэрыяльна больш багатым, а духоўна яшчэ прыгажэйшым наша жыццё.

Закончыўся Дзень 1 Мая артылерыйскімі залпамі і агнямі салюта ў сталіцы рэспублікі Мінску і крэпасці-героі над Бугам — Брэсце.

НА ЗДЫМКАХ: дэманстрацыя працоўных на Цэнтральнай плошчы Мінска 1 Мая 1979 года.

Адысея Юльяна Гражуля

Можна гэта назваць адысей, а можна — хаджэннем па пакутах. І тое, і іншае будзе ў пэўнай меры правільным. Жыццё Юльяна Гражуля, ураджэнца вёскі Бабраўнікі Астравецкага раёна — доўгае, надзвычай складанае і павучальнае.

Тады многія ехалі за акіяна, у далёкую Амерыку. Гэту таемнічую краіну лічылі краем незлічоных багаццяў і вялікіх заробкаў.

Фелікс Гражуль не адразу рашыўся выправіць сына на край свету. Спачатку Юльян батрачыў у Літве, потым — у суседняй вёсцы Варона. Але ўсёды было адно шчасце, адна горкая доля батрака-наёмнага. А ў сям'і, акрамя Юльяна, было яшчэ чацвёра меншых дзяцей, якія таксама хацелі есці і што-кольвек апагануць.

Вось тады і вырашылі ўсёй сям'ёй: Юльян паедзе ў Амерыку. На дарогу прадалі апошнюю карову. Што ж, няхай малыя пабудуць без маляка — пацярпяць. Затое калі Юльяну пашанцуе... О, калі Юльяну пашанцуе, то будзе не толькі карова! Будзе заўсёды хлеб, лепшая вопратка і, можа, новыя чаравікі!

Летам 1928 года Юльян Гражуль ступіў на бераг Аргенціны. «Так, па ўсім відаць, краіна гэта багатая, — разважаў Юльян. — Але ж чаму тут гэтулькі беднякоў?» Што ў Заходняй Беларусі, якая знаходзілася ў ніпцорах польскіх памешчыкаў і фабрыкантаў, што ў Аргенціне — капіталізм па сваёй сутнасці быў аднолькавы. Там і тут былі багатыя і бедныя, там і тут была жорсткая эксплуатацыя.

Працаваць Юльян уладкаваўся на чыгунку. Беднае жыццё ўскладнялася няведаннем чужой мовы, невылучнай гарачынёй удзені і мірыядамі маскітаў уначы. Ад укусаў машкары цела распухала. І аднойчы яго, непрытомнага, завезлі ў бальніцу. Але доўга хварэць не выпадала: там, на Радзіме, яго дапамогі чакала сям'я. Зноў работа з кіркай і лапатай. Праз нейкі час яму усё ж удалося паслаць бацькам 46 далараў — на пакупку каровы. На гэтым, бадай, і скончылася яго дапамога сям'і.

Новы эканамічны крызіс, які ўспыхнуў у той час у Аргенціне, пагоршыў становішча рабочых. Пачаліся забастоўкі. Разам з усімі баставаў і Юльян Гражуль. Гэта была свядомая барацьба. Барацьба не толькі за свой кавалак хлеба, але і за лепшую долю аргенцінцаў, чыліяцаў, французцаў, палякаў... — гэтых жа рабочых, як і ён.

У той дзень, калі за акіянам пачаўся судовы працэс над Георгіем Дзімітровым, Гражуль атрымаў у Санта-Фэ членскі білет Камуністычнай партыі Аргенціны.

Маленькі кавалак чырвонага кардону (так знешне выглядаў партыйны білет) веў Юльяна Гражуля ў новыя класавыя баі.

Аднойчы непадалёку ад чы-

лійскай граніцы яны расклеівалі лістоўкі. Іх схапіла паліцыя. Улады хацелі выдаць траіх барацьбітоў за бандытаў і таму прымушалі падпісаць адпаведную паперу. Але хлопцы не згадзіліся. Іх білі. Засоўвалі ў джутаваыя мяшкі і білі да непрытомнасці. Потым адлівалі вадой — і ўсё пачыналася спачатку. І гэтак некалькі дзён. Урэшце, нічога не дамогшыся, кінулі ў турму. Выпусцілі праз два месяцы. Але калі б не дапамога партыі, калі б не патрабаванні рабочых даць ім свабоду, хто ведае, як склаўся б іх лёс.

Тут, ля чылійскай граніцы, у правінцыі Рыё-Негра Ю. Гражуль даведаўся аб грамадзянскай вайне ў Іспаніі. Тысячы людзей добрай волі заявілі фашызму: «Но пасарані!» Сотні лепшых сыноў розных народаў ехалі на дапамогу Іспаніі. Гражуль таксама вырашыў ехаць.

З Буэнас-Айрэса ў Парыж даехаў з візай польскага турыста. Там, у Камітэце дапамогі Іспаніі Юльяна Гражуля накіравалі ў 13-ю інтэрнацыянальную брыгаду Імя Дамброўскага.

За пераваламі Пірэнеяў чакалі грузавікі. На іх добраахвотнікі ехалі па апаленнай сонцам і агнём зямлі — невядомай і ў той жа час блізкай сэрцу зямлі. Наперадзе грывелі баі, лілася кроў, гінулі людзі.

Юльян Гражуль быў маладым дужым хлопцам, і таму яго накіравалі ў штурмавую роту. Першы бой, першая сутрэча з ворагам адбыліся ў Каталоніі.

Баі ўзніклі часта. У адным з іх яго кангузіла, засыпала зямлёй. Пасля выздаўлення Гражуля накіравалі ў кулямётную роту. Зноў бой. Цяжкі бой ля Эбро. Потым было скраознае раненне ў грудзі. Была спроба штурма пайсці на Сарагосу. Але сілы сталі няроўныя.

Не забывіць Гражулю Гандэсы. Прапахлай порахам Гандэсы. Тут яго раніла ў нагу разрыўнай куляй. Ноч праляжаў на полі, а праз два дні пачалася газавая гангрэна. Быў выбар: паміраць або жыць калекам...

Потым пачаліся пераезды са шпіталь у шпіталь. У Францыі, куды яго эвакуіравалі, Гражуля змясцілі ў морг — да таго быў ён худы і бледны, што санітарам здаўся мёртвым. А калі Францыю захапілі нямецкія фашысты, шпіталь ператварылі ў канцэнтрацыйны лагер, абнеслі калючым дротам і паставілі жандараў.

Прасвятленне наступіла толькі тады, калі савецкае консульства зацікавілася хворымі. З дапамогай нашага консула Ю. Гражуль і яго сябры выехалі ў СССР. У Маскве Юльяна Феліксавіча змясцілі ў вайсковы шпіталь, а славеты хірург Бурдэнка зрабіў яму дзве аперацыі, пасля чаго ампутаваў нага пачала заживаць.

Вялікую Айчынную вайну Юльян Гражуль прабыў у горадзе Ош Кіргіскай ССР. Тут лячыўся ў спецыяльным санаторыі. Атрымаў перса-

нальную пенсію ўсесаюзнага значэння. Тут ажаніўся, тут нарадзіўся яго першы сын. А праз два гады пасля вайны Ю. Гражуль вярнуўся дадому. Вельмі хацелася застацца ў роднай вёсцы, але працаваць на зямлі, займацца сялянскімі справамі яму, калеку, было не пад сілу. І тады Гражуль рашыў падацца ў Вільнюс.

...Мы сядзелі з Юльянам Феліксавічам у яго новай кватэры, куды ён нядаўна перабраўся з вуліцы Лабдара.

— Дзеці нашы раз'ехаліся — сям'я паменшала, — расказаў Гражуль. — Вось і вырашылі памяняць большую кватэру на меншую, трохпакаёвую.

— А колькі ў вас дзяцей?

— Чацвёра. Двое сыноў і дзве дачкі. Усе вышэйшую адукацыю атрымалі, ва ўсіх сем'і, уласныя кватэры, дзеці. Цяпер у мяне шэсць унукаў і двое ўнукаў. Што ні кажы — багаты дзед.

У пакой увайшла жонка Юльяна — Аляксандра Сцяпанавіч, паклала на стол газеты і пісьмо. Гражуль зірнуў на канверт і ажывіўся.

— Во, якраз дарэчы. Іосіф Радзюш з Аргенціны піша. Мой зямляк, сябрук. Разам лепшай долі шукалі, разам маскітаў кармілі. — Гражуль распячатаў канверт, дастаў ліст і тры каларовыя здымкі сябра з жонкай, якія знікліся каля свайго дома. — І цябе, Юзаф, старасць не мінула, — з лёгкім смуткам, разглядаючы здымкі, сказаў Юльян. — У ранейшых пісьмах у госці мяне запрашаў. Куды ехаць? Па-першае, стары, калека, а па-другое, што мне там глядзець? Хопіць, нагледзеўся ў свой час. Няхай бы ён прыязджаў. Яму-то будзе на што паглядзець, чаму падзівіцца. Гэта ж такія ў нас перамены! Толькі мне іншы раз здаецца, што ён не зусім верыць маім пісьмам. Недзе, пэўна, думае: як гэта я, калека, чацвёра дзяцей на ногі паставіў і жыву зараз кум каралю: і пенсія ў мяне добрая, і кватэра дзяржаўная, і дачу маю, і ўжо трэці раз бясплатна далі легкавую машыну... Што ж, відаць, не дарма кажучы: тады паверыш, як рукамі паміраеш.

Юльян Гражуль памаўчаў, пастукаў пальцамі па сталю, потым зноў паглядзеў на здымкі.

— Жыве, відаць, нядрэнна. І з твару спраўны, і домік вунь харошы. І ўсё ж мне шкада яго: не свая зямля, не свае людзі. А чужына — як злая махаха.

...З вуліцы прыбегла расчыраваная, з яснымі сінімі вачыма ўнучка Анжэліка і прытулілася плечуком да Юльянавых грудзей.

— Што, набегалася?

Дзяўчынка шморгнула носам, заківала галавой, затрэсла бялісай грыўкай валасоў.

— Зядуна, а ты мне казку пачытаеш?

— Ды ўжо ж прыдзеца пачытаць. Толькі потым. Добра?

Я ўспомніў недзе пачутыя словы: у каго шмат унукаў — у таго шчаслівая старасць.

Артур ЦЯЖКІ.

Першы польскі касманаўт Міраслаў Гермашэўскі прыязджаў у Брэст на ўрачыстасці, звязаныя з адкрыццём бронзавага бюста двойчы Героя Савецкага Саюза касманаўта П. Клімука. Госць з Польшчы наведваў мемарыяльны комплекс Брэсцкая крэпасць-герой, сустракаўся з жыхарамі горада.

НА ЗДЫМКУ: М. ГЕРМАШЭЎСКІ дае аўтографы брэсцкім школьнікам.

НАШ ПЕРВОМАЙ

Среди всех праздников, которые мы отмечаем, самый радостный и любимый для меня — Первомай. В нем так счастливо сочетается весеннее пробуждение Земли, теплота света, цветение садов и шум вешних вод с шелестом алых знамен, гулкой поступью демонстраций трудящихся, со звоном оркестровой меди. Красота природы по-особому ярко сливается с красотой человеческого труда, единством людей Труда.

В ожидании Первомайского праздника я обычно прихожу на Красную площадь Москвы. Здесь я чувствую себя так, словно поднялся на вершину, с которой видна вся Советская страна. И чудится мне, будто слышу я гул посевной страды, гром космических стартов, бушевание енисейских потоков на гидроэлектростанциях в Саянах, заводские шумы «Атоммаша» и автомобильного гиганта на Каме, песни строителей железной дороги БАМ и героев целины.

Шестьдесят лет назад — 1 Мая 1919 года — на Красной площади выступил В. И. Ленин. Он произнес пророческие слова:

— До сих пор, как о сказке, говорили о том, что увидят дети наши, но теперь, товарищи, вы ясно видите, что заложенное нами здание социалистического общества — не утопия. Еще усерднее будут строить это здание наши дети.

Здание, о котором говорил Владимир Ильич, уже построено. Мы живем в развитом, зрелом социалистическом обществе, в котором человек труда стал подлинным хозяином своей земли.

Нынешний Первомайский праздник имеет для нас еще одну замечательную особенность — в конце апреля Советская страна отметила пятьдесят лет со времени принятия первого пятилетнего плана. Ленин предсказывал: в условиях социализма сотни миллионов людей должны руководствоваться одним планом. Нельзя работать, не имея плана, рассчитанного на длительный период и на серьезный успех.

При Ленине был разработан план ГОЭЛРО — план электрификации России и на базе электрификации — переустройства всего народного хозяйства страны. В 1929 году был принят первый пятилетний план развития народного хозяйства. До сих пор помню, с каким восторгом тысячи людей на Красной площади приветствовали начало этой пятилетки. Иностранцы, наполнившие трибуны, рукоплескали тогда демонстрантам, проносившим лозунги и транспаранты, на которых выражалась твердая вера в осуществление намеченных планов.

«Каждая из наших пятилеток — это важная веха в истории Родины», — отметил Леонид Брежнев. — «...Это замечательные главы одной великой книги, повествующей о героическом труде нашего народа во имя социализма и коммунизма».

Поднимаясь по ступеням пятилеток, советский народ построил в своей стране общество подлинной демократии, гарантирующее осуществление фундаментальных прав человека, общества высокой организованности и идеальности. Впервые в истории в СССР воспитан новый человек — активный строитель нового мира, патриот, интернационалист, борец.

Наша страна родилась под знаком ленинского Декрета о мире и с тех пор служит знаменосцем мира. Эту историческую миссию выполняет государство, обладающее мощной, развитой экономикой, давшее своим гражданам то, что недостижимо для трудящихся капиталистических стран. В 1974—1978 годах непосредственно на народное благосостояние в СССР было направлено 4/5 национального дохода, то есть полтора триллиона рублей. В те же 1974—1978 годы в стране справили новоселье 54 миллиона человек. Замечу, это превышает численность населения такой страны, как Франция.

Советское государство повседневно заботится о благе каждого своего гражданина, его образовании и воспитании, физическом развитии, квалифицированной бесплатной медицинской помощи. В 1978 году численность всех врачей в Советском Союзе составила 923 000 человек: это одна треть всех врачей в мире. У нас в СССР на каждые десять тысяч жителей приходится 35 врачей, в то время как в Великобритании — только 16, во Франции — 17,5, в США — 21, в ФРГ — 23,9 врача.

Мы, советские люди, гордимся своей страной, любим ее и желаем, чтобы всем людям на свете было хорошо, радостно и счастливо жить. Дух пролетарского интернационализма побуждает нас, советских людей, думать о всех, кто страдает, бороться за счастье своего народа, за счастье трудящихся, кому нужно протянуть руку дружбы.

У моей Родины щедрое сердце. Ей не безразличны судьбы других народов, она верный друг и союзник всех, кто борется за свободу, независимость и социальный прогресс. Она незамедлительно приходит на помощь молодым развивающимся государствам, когда они подвергаются агрессии или политическому давлению империализма. Вспомним Вьетнам, Кубу, Эфиопию, Анголу и многие другие, которые благодаря ее поддержке смогли выстоять.

Все, что делает моя страна, имеет общечеловеческое значение, и каждый советский Первомай — это живое отражение нашей жизни, наших успехов, побед, международных связей, выполнения нашего интернационального долга, святости дружбы народов.

ЕВГЕНИЙ РЯБЧИКОВ,
писатель и публицист.

ПАСОЛ ИСПАНИИ

Ў МІНСКУ

У сталіцы Беларусі 28—29 красавіка знаходзіцца Надзвычайны і Паўнамоцны пасол Іспаніі ў Савецкім Саюзе Хуан Антоніо Самаранч Тарэлью.

Пасол Іспаніі нанёс візіт старшынні выканкома Мінскага гарадскога Савета народных дэпутатаў С. Лукашэвічу.

Пасол усклаў вянок да помніка-абеліска воінам Савец-

кай Арміі і партызанам, якія праявілі высокую мужнасць і гераізм у баях за вызваленне нашай Радзімы ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў. На стужцы надпіс: «Героям Мінска ад пасольства Іспаніі ў СССР». Ён наведваў таксама Беларускае дзяржаўнае музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, аглядзеў памятныя мясціны і спартыўныя збудаванні Мінска.

ДУМКИ АБ ЖЫЦЦІ

Віншум рэдакцыю газеты «Голас Радзімы» і Беларускае таварыства «Радзіма», а ў іх асобе — увесь народ любімай Беларусі з веснавым святам 1 Мая!

Хоць мы і жывём далёка ад роднай зямлі, але ўсё ж на душы становіцца не як прыемна, калі ведаеш, што там, на Радзіме, у гэты радасны дзень мільёны людзей урачыста адзначаюць свята салідарнасці працоўных, гарады апрануцца ў прыгожае ўбранне, усюды будуць чуваць веселасць і песні. Былі б у нас крыжы — абавязкова паляцелі б, каб хоць адным вокам зірнуць, што адбываецца ў гэты дзень на Радзіме. Але гэта толькі мары, а ў жыцці даводзіцца быць пакорным лёсу. Ды і жыццё для нас ужо амаль прамільгнула. Самае дарагое ў ім цяпер — гэта ваша газета — тая нітачка, якая звязвае нас з Радзімай, з усімі вамі. Не будзь яе, як бы мы жылі? А так мы ведаем аб усіх падзеях на роднай зямлі. Там, сапраўды, жыццё віруе.

А вось у іншых кутках планеты пануе, я б сказаў, неймаверны хаос. Працвітаюць інфляцыя, карупцыя, беспрацоўе. Весткі аб крызісах і эканамічных застоях сталі штодзённымі. Аднак нас радуе, што людзі ўжо больш не хочуць цягнуць падобнага становішча і самі бяруцца вы-

рашаць свой лёс. Яркі прыклад гэтаму — нядаўня падзея ў Іране. Як толькі народ падняў сціснуты кулак, шах задрыжэў ад страху і, не спадзеючыся на сваю армію з першакласным заграбнічым узбраеннем, хутчэй кінуўся наўцёкі.

Трэба сказаць, што ў апошні час і ў нас на радыё і на экраны тэлевізараў прарываецца шмат праўдзівых павадамленняў аб сусветных падзеях. Вядома, некаторым палітыканам такое становішча рэчаў не падабаецца, але сумленных людзей усё больш. У сувязі з падзеямі на в'етнама-кітайскай граніцы сродкі прапаганды ў капіталістычных краінах ва ўсё горла крычалі, што, маўляў, В'етнам сам вінаваты і заслужыў пакарання за свае дзеянні ў Кампучыі. Але канадскаму карэспандэнту ўсё-такі ўдалося даказаць, што гэта няпраўда. Ён зрабіў перадачу, у якой праўдзіва паказаў увесь ход падзей у гэтым раёне Зямлі.

Мільёны тэлеглядачоў убачылі на экранах жудасныя карціны зверстваў рэжыму Пол Пота — Іенг Сары, даведаліся, што ўсе гэтыя злачынствы рабіліся са згоды кітайскіх лідэраў, Пекіну, бачыце, не спадабалася, што кампучыйскі народ, нарэшце, скончыў з крыважэрнай хеўрай, нібыта ў адплату за гэта ён вырашыў «правучыць» В'етнам. Але сёння ўсе разумеюць, што гэта толькі зачэпка. Прычына ў іншым — В'етнам нібы бяльмо на воку ў Кітая, ён перашкаджае ажыццяўленню шавііністычных задум. Што ж будзе, калі кожны, у каго ёсць зброя, пачне ёю размахваць? У Пекіна ханае нахабства называць сябе «чырвоным» Кі-

таем і адначасова паіскаць рукі злейшым ворагам чалавецтва, такім як Піначэт, Самоса і Сміт.

Але ход гісторыі не спыніць. Гэта даказана ўжо не раз. У пачатку Вялікай Айчыннай вайны ворагі нашай Радзімы гаварылі, што дні Савецкай дзяржавы злічаны, і памыліліся. Я ніколі не забуду, як канадскія немцы клікалі мяне ехаць з імі на пастаяннае жыхарства ў Расію к вясне 1942 года. Яны гаварылі, што цяпер немцы будуць там гаспадарамі. Аднак Расіі яны не ўбачылі, а я ўжо чатыры разы быў у гасцях у сваіх родных, пераканаўся, што яны самі добрыя гаспадары, выдатна спраўляюцца і без канадскіх і іншых немцаў. Наша прыказка гаворыць: у чужы гарод не сунься. Аб гэтым не трэба забывацца нікому.

На жаль, некаторыя забываюць. У нашай мясцовасці пражывае некалькі дзесяткаў сем'яў выхадцаў з Заходняй Украіны. Яны тут займелі свае ўкраінскія цэрквы. Сёння гэтыя цэрквы наскрозь прасмярдзелі фашызмам, таму што ў гэтую набожнасць праніклі ўсялякія гітлераўскія прыслужнікі, якія збеглі ў свой час на Запад ад помсты роднага народа. І вось цяпер гэтыя недабіткі разам з духоўнымі пастырамі займаюцца тым, што збіраюць грошы на варожую Украіне дзейнасць. Калі верыць іх агітацыі, то яны пабудуюць «новую Украіну» вельмі хутка, толькі не шкадуўце і ахвяруйце грошы, а яны ж брдуе на Савецкую Украіну не пашкадуўце. І вось паслухалі б вы збоку нашы з імі дыскусіі, нарэўна б, смяяліся. Яны

гавораць, што калі я ездзіў некалькі разоў бесперашкодна на Радзіму, значыць я камуніст.

— А што, я такі дрэнны чалавек? — пытаюся. Яны гавораць, што не, зусім не дрэнны. Ну, калі так, адказваю, то можаце называць мяне камуністам. Потым сур'ёзна кажу ім:

— Зусім не абавязкова быць камуністамі. Трэба проста быць людзьмі. Навошта вы кідаеце гразю ў сваю родную маці-Украіну, за якую пралілі кроў я лепшыя сыны і дочки, а многія нават жыцці свае аддалі? Вы тут у Канадзе апаганьваеце іх памяць і хочаце, каб вас на Украіне сустракалі хлебам-салю, як жаданых гасцей. Не спрабуйце перайначыць сучаснае жыццё на Украіне. Перастаньце верыць тым падманшчыкам, якія добра наладжваюць сваё жыццё за ваш кошт, а вам за вашы грошы абяцаюць рай на небе і самастойную Украіну з панамі і панамі.

Ірына і Аляксей ГРЫЦУКІ.

Канада.

ЦАЦКІ— РАДАСЦЬ ДЗЕЦЯМ

У ФІРМЕННЫМ
МАГАЗІНЕ

Чаго толькі няма ў гэтым магазіне для дзяцей, нават вочы разбягаюцца: прыгажуні-лялькі занялі цэлы аддзел; побач прадавец-кансулянт паказвае, як працуе месяхаход, заводзіць гоначныя машыны, дэманструе самалёты, экскаватары; з другога канца хола даносяцца гукі ражкоў і дудачак. Хлопчыкі і дзяўчынкі прыходзяць сюды, каб купіць рэч, якая ім падабаецца, ці проста паглядзець навінкі.

Сапраўды, дзе яшчэ ўбачыш так многа цікавага: з касмадрама адразу можна трапіць у Афрыку. Праўда, у магазіне няма пальмаў і цёплага мора, але крышчу ўяўлення — і ўсё гэта імгненна з'явіцца, бо са сталажоў усміхаюцца забаўныя малпы і зялёны кракадзіл. Радасны шум пануе ў фірменным магазіне вытворчага аб'яднання «Мір», куды я трапіла на веснавую выстаўку-продаж. Сюды прыехалі таксама прадстаўнікі аб'яднання, і па завезенаму правілу ў магазіне адбываецца канферэнцыя пакупнікоў: дзеці і іх бацькі выказваюць сваё меркаванне аб цацках. Пажаданы пакупнікоў потым абавязкова будуць улічаны работнікамі аб'яднання.

НЕ ТОЛЬКІ ДЗЕЛЯ ЗАБАВЫ...

У доме, дзе ёсць дзеці, заўсёды многа цацак. Спачатку гэта яркая бразготка, прымацаваная да пасцелькі немаўляці, потым лялькі, фігуркі звароў і любімых казачных персанажаў, розныя машыны, самалёты, нават касмічныя караблі. Зойдзеш іншы раз у дзіцячы пакой і нават здзівішся — увесь «дарослы свет» прысутнічае тут у мініяцюры.

Старанна і з густам аформленыя цацкі не толькі забава для малых, але і сродак іх выхавання. Напэўна, гэтая акалічэнасць і абумоўлівае той факт, што ў нашай краіне вельмі сур'ёзна ставяцца да вытворчасці цацак. Ствараюць іх мамы-стакі-педагогі, якія добра знаёмы з праблемамі выхавання дзяцей. Дарэчы, калі я прыйшла пагутарыць з галоўным мастаком вытворчага аб'яднання «Мір» Анатолям Золатавым, адразу ўбачыла сярод іншых кніг на яго стала «Праграму выхавання ў дзіцячых садах». У праграме абагульнены вопыт

савецкіх педагогаў, якія лічаць, што цацкі павінны развіваць дзяцей фізічна, разумова, маральна, эстэтычна і політэхнічна, а значыць — быць займальнымі і прыгожымі, здзіўляць, прывучаць малых да калектыўных гульняў. І што самае галоўнае — радаваць дзіця.

Створаныя фантазіяй і ўяўленнем мастакоў аб'яднання доследныя ўзоры навінак, перш чым будуць запушчаны ў масавую вытворчасць, абмяркоўваюцца і зацвярджаюцца на пасяджэнні мастацка-тэхнічнай камісіі па цацках пры Міністэрстве лёгкай прамысловасці рэспублікі. У гэтую аўтарытэтную камісію ўваходзяць педагогі, псіхологі, медыкі, мастакі, канструктары, мастацтвазнаўцы, прадстаўнікі дзяржаўных камітэтаў па цэнах і па стандартах. Кожны з іх стараецца ўлічыць інтарэсы малых. Напрыклад, медыкі сочаць, каб цацка была бяспечнай і лёгка мылася. А спецыялісты з камітэта па цэнах кантралююць кошт цацак. Нават зробленыя з дарагіх матэрыялаў, яны не павінны быць дарагімі. Дарэчы, савецкія цацкі самыя танныя ў свеце. Найбольш складаныя з іх даступны для любых пакупнікоў.

Падыход да цацкі у нашай краіне сур'ёзны. Дакладней — навукова абгрунтаваны. Сведчанне гэтага — дзейнасць Усеагульнага навукова-даследчага інстытута цацкі, размешчанага ў падмаскоўным горадзе Загорску, і Цэнтральнага канструктарска-тэхналагічнага бюро цацкі, з якімі звязаны ўсе саюзныя прадпрыемствы, у тым ліку і беларускае аб'яднанне «Мір». Яны працуюць па дагаворам, атрымліваюць метадычныя, інфармацыйныя бюлетэны. У рэспубліцы таксама вядзецца доследчая работа па распрацоўцы метадыкі цацкі, ужо не першы год па гэтай тэме пішучы дыпломныя работы студэнты-дызайнеры Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута.

ПАЛІТРА БЕЗ ЦЭМНЫХ ФАРБАЎ

У час свайго візіту на аб'яднанне «Мір» я звярнула ўвагу [Заканчэнне на 8-й стар.]

«Голас Радзімы»

№ 18 [1588], 1979 г.

На прасторах Родины

Всесоюзная перепись населения, которая была проведена в январе 1979 года, явилась одной из наиболее крупных и сложных статистических работ. Ей предшествовала большая подготовительная работа. Разработку программы, порядка и всех необходимых мероприятий проводило ЦСУ СССР при участии Госплана СССР, ряда министерств и ведомств, а также научных организаций.

НА СНИМКЕ: здание Центрального вычислительного центра ЦСУ СССР.

НА ПУТИ К МАНТИИ ЗЕМЛИ

Геологи Кольской геологоразведочной экспедиции сверхглубокого бурения (северо-запад СССР) с помощью отечественного турбобура впервые в мире достигли глубины скважины 9 километров в твердых кристаллических породах. Кольская сверхглубокая дает ученым ценный материал о строении земной коры, процессах, протекавших в далеком прошлом. На основе этих данных можно будет более эффективно вести поиск полезных ископаемых.

ТРИ МИЛЛИОНА ОТДЫХАЮЩИХ В СОЧИ

Около двухсот миллионов рублей выделили Всесоюзный Центральный Совет Профсоюзов, организации и предприятия Краснодарского края на развитие в 10-й пятилетке домов отдыха, санаториев и пансионатов края. В этом году на всемирно известном курорте Сочи отдохнет свыше 3 миллионов человек.

Всего за год в СССР в домах отдыха, санаториях и пансионатах проводят отпуска более 61 миллиона человек. Средняя стоимость 24-дневной путевки (лечение, питание, жилье) 121 рубль. Две трети путевок приобретаются отдыхающими за 30 процентов их стоимости, а каждая пятая путевка в санаторий и каждая десятая в дом отдыха и пансионат — бесплатно. Доплата до их полной стоимости поступает из фонда государственного социального страхо-

вания. В прошлом году она составила 31,3 миллиарда рублей (на оборону в том же году выделено 17,2 миллиарда рублей).

ЭЛЕКТРОМАГНИТНАЯ ВОЛНА ВМЕСТО КОЛЕС

В этом году в Алма-Ате (столица Казахской ССР) начнется строительство первой дороги на магнитной подвеске. Вагоны «полетят» по ней со скоростью более ста километров в час. Поддерживать их будут магнитные силы, а двигатель — линейный электродвигатель, отталкивающийся от металлической полосы «бегущей» электромагнитной волной. Отсутствие колес и вращающихся деталей в двигателе сделает этот вид транспорта бесшумным.

Магнитные трассы пройдут по эстакадам, а при необходимости — и по тоннелям. Строительство таких дорог обойдется втрое дешевле, чем строительство метро.

НИВХИ С ОСТРОВА САХАЛИН

Село Некрасовка Сахалинской области — это белоснежные коттеджи с телевизионными антеннами, в домах газовые плиты, центральное отопление, горячая вода, ванные комнаты — все удобства горожан. Многие жители — обладатели легковых автомобилей. Население Некрасовки — нивхи, представители одной из малых народностей СССР, которые до Великой Октябрьской социалистической революции были обречены на вымирание. Сегодня они работают нефтяниками и энергетиками, геологами и буровиками, молодежь также отдает дань традиционной профессии рыбака.

На юго-западе Актюбинской области Казахской ССР раскинулись земли совхоза «Оймаутский». Его обширные угодья занимают более 170 тысяч гектаров. За успехи, достигнутые во Всесоюзном социалистическом соревновании в девятой пятилетке, совхоз «Оймаутский» награжден орденом Трудового Красного Знамени.

НА СНИМКЕ: совхозный ансамбль выступает перед животноводами урочища «Дияр».

Мінчане любяць свой Акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета, дзе яны з задавальненнем могуць паслухаць класічную або савецкую оперу, паглядзець балет. НА ЗДЫМКАХ: фае тэатра; у глядзельнай зале.

«СПАДЗЯЮСЯ, ШТО МУЗА НЕ ПАКІНЕ МЯНЕ...»

З АНГЛІЙСКИМ ПАЭТАМ Уолтэрам МЭЕМ ГУТАРЫЦЬ ЖУРНАЛІСТКА Ганна ЯКАЎЛЕВА

— Мы ведаем вас як даўняга сябра беларускай літаратуры, як перакладчыка вялікай працы — анталогіі беларускай паэзіі «Мая цароўная Беларусь», выпушчанай у маскоўскім выдавецтве «Прогресс» у 1977 годзе, сочым уважліва за вашай творчай дзейнасцю і зайздэны рады бачыць вас у Беларусі. Хацелася б ведаць, чым выкліканы вашы чарговы прыезд у Мінск?

— Адна з прычын майго прыезду — рукапіс кнігі Уладзіміра Караткевіча «Зямля пад белымі крыламі», перакладзенай на англійскую мову А. Вейзам і адрэдагаванай мною. Гэта кніга расказвае аб гісторыі, культуры, адметнасці і звычаях жыхароў Беларусі. У кнігу ўключаны каля 500 радкоў вершаў беларускіх паэтаў, якія я пераклаў. Трэба было вырашыць некаторыя пы-

танні ў сувязі з гэтай кнігай у выдавецтве «Мастацкая літаратура», дзе яна павінна выйсці. У мінулым годзе я пераклаў для гэтага выдавецтва кніжкі дзіцячых вершаў Васіля Віткі і Эдзі Агняцвет, зусім нядаўна пераклаў дзве беларускія народныя казкі. Маю намер таксама абмеркаваць пытанне аб выданні маёй кнігі вершаў, якая выйдзе паралельна на англійскай і беларускай мовах у выдавецтве «Мастацкая літаратура». І, вядома ж, прыемна наведзець сяброў у Саюзе пісьменнікаў і ў Доце дружбы з зарубежнымі краінамі, дзедацца пра літаратурныя навіны ў Мінску, паглядзець горад праз два гады пасля мінулага прыезду. Ды і проста паціснуць рукі нашым беларускім сябрам. На вялікі жаль, няма ўжо больш сярод іх Аркадзя Куляшова, Юркі Гаўрука і Еўдакіі Лось. Гэта вялікая страта для беларускай літаратуры. Свае творчыя планы і намеры ў гэты прыезд мае і мая жонка, паэтка і драматург Людміла Серастанавы.

— Ці не маглі б вы сказаць некалькі слоў пра сустрэчы з беларускімі паэтамі?

— Мы сустрэліся з Максімам Танкам, Анатолем Вяцінскім, Васілём Віткам, Алегам Лойкам і з іншымі пісьменнікамі. Кожны з іх актыўна працуе ў літаратуры.

Ужо не першы раз мы наведалі новы Дом Саюза пісьменнікаў і павінны сказаць, што ён вельмі нам спадабаўся. Зусім новы для нас быў Дом кнігі, дзе размясціліся ўсе выдавецтвы і цудоўная кнігарня з шырокім выбарам кніг на беларускай і іншых мовах. Цікава было ўбачыць там кнігі, выпушчаныя ў Англіі.

— Традыцыйнае пытанне: Вашы творчыя планы?

— Акрамя маёй працы па перакладу беларускай літаратуры, я таксама прапагандую малдаўскую і дагестанскую паэзію. Нядаўна я атрымаў запрашэнне перакласці анталогію малдаўскай паэзіі. Некалькі гадоў назад я пераклаў ужо каз-

ку Філіпа Міронава «Белы бусел», зараз пачаў перакладаць вершы таленавітага малдаўскага паэта Архіпа Чыбатару. У Кішынёве мы будзем адпачываць і, зразумела, працаваць, наведваем выдавецтва і Саюз пісьменнікаў Малдавіі.

У Махачкале, сталіцы Дагестана, на радзіме маёй жонкі, летас мы пачалі працу над анталогіяй дагестанскай паэзіі, і Саюз пісьменнікаў Дагестана ўжо збірае матэрыял для гэтай кнігі. Я пераклаў асобныя вершы Цадасы, Гамзатава, Откая, Хапелаева. Два-тры тыдні мы адпачнем на берэзе Каспійскага мора, а затым вернемся ў Маскву, дзе мяне чакае праца над анталогіяй украінскай паэзіі. Хутка ў кіеўскім выдавецтве «Дніпро» выйдзе асобны зборнік вершаў украінскага паэта Аляксандра Підсухі, які я пераклаў на англійскую мову ў мінулым годзе.

У выдавецтве «Прогресс» у Маскве рыхтуецца да друку мой пераклад вялікай паэмы Ягора Ісаева «Суд памяці». Не магу сказаць, што я планую і ўласныя вершы, але спадзяюся, што муза не пакіне мяне!

КАНЦЭРТЫ «ВЯНКА ДРУЖБЫ»

Нядаўна на Гомельшчыне адбыліся выступленні аб'яднанай канцэртнай брыгады «Вянок дружбы», у якую уваходзяць артысты з Расіі, Украіны і Беларусі.

Канцэрты адбыліся ў Мазыры, Калінкавічах, Акцябрскім, Нароўлі, Лельчыцах, Жыткавічах, у калгасах і саўгасах абласці. Сродкі ад аднаго канцэрта перададзены ў Фонд Міру.

Канцэрты аб'яднанай брыгады трох братніх рэспублік «Вянок дружбы», прысвечаныя 325-годдзю ўз'яднання Украіны з Расіяй, працягваюцца ў Чарнігаўскай і Бранскай абласцях.

АЎТАРУ

ДЗЕСЯЦЬ ГАДОЎ

Мінчаніну Цімуру Сергіені — дзесяць гадоў. «Хатынскую баладу» ён напісаў пад уражаннем ад паездкі да помніка беларускім вёскам, спаленым фашыстамі. Баладу аўтар выканаў сам на канцэрце, уключаным у праграму прайшоўшага Тыднёвага музыкі для дзяцей і юнацтва.

Цімур займаецца на аддзяленні фартэпіяна ў тэатральнай спецыяльнай музычнай школе пры Беларускай кансерваторыі.

ДА СТОГАДОВАГА

ЮБІЛЕЮ

У выдавецтве «Мастацкая літаратура» выйшла апавесць З. Бандарынай «Ой, рана Івана». Яна расказвае аб дзіцячых і юнацкіх гадах Я. Купалы, яго першых кроках у літаратурнай ніве. Гэта адна з плацідзесці чатырох кніг, выданне якіх прадугледжана звышным планам выпуску літаратуры да 100-годдзя з дня нараджэння народных паэтаў Беларусі Я. Купалы і Я. Коласа, ралічым на пяць год. Яго ачышчэнне выдаўцы пачалі ў мінулым годзе.

Выпускам 13-га і 14-га тамоў выдавецтва «Мастацкая літаратура» завяршыла збор твораў Я. Коласа. Драматычны твор Я. Купалы убачылі свет у выдавецтве «Народная асвета». Значнай падзеяй стаў выпуск багата ілюстраванай кнігі Я. Купалы «Назмы». У яе ўвайшлі паэмы «Пад ракой Арэсай», «Магіла льва», «Курган» і іншыя. Ілюстрацыі выкананы мастаком В. Шаранговічам.

Рыхтуецца да друку і сувернірае выданне паэмы Я. Купалы «Яна і я» з ілюстрацыямі Г. Паллаўскага. Тры тысячны экзэмпляры гэтага ўнікальнага выдання атрымаюць аматары кнігі ўжо сёлета.

ДРАМАТУРГІЯ А. МАКАЁНКА НА СЦЭНАХ ТЭАТРАЎ КРАІНЫ І СВЕТУ

НА ВЫСОКАЙ АРБІЦЕ

Заслужанай папулярнасцю ў глядачоў карыстаюцца п'есы народнага пісьменніка БССР, камедыёграф А. Макаёнка. Не экзотыка і этнаграфічнасць прыцягваюць увагу розных тэатраў да твораў драматурга, а глыбіня мастацкага адлюстравання рэчаіснасці, псіхалагічная пераканаўчасць распрацоўкі характараў, жаданне ўвасобіць агульначалавечыя праблемы.

У апошнія гады ў тэатрах Масквы, саюзных і аўтаномных рэспублік работа над творамі А. Макаёнка стала рэгулярнай і паслядоўнай. З маскоўскімі тэатрамі ў драматурга даўня творчая дружба. Яна прывяла да нараджэння яркіх спектакляў у Цэнтральным тэатры Савецкай Арміі — «Выбачайце, калі ласка!» і «Лявоніха на арбіце», у Тэатры сатыры — «Зацюканы апостал» і «Таблетку пад язык», у драматычным тэатры на Малой Броннай — «Трыбунал».

Сцэнічная гісторыя камедыяна-сатырычнага твора А. Макаёнка — шырокая і разнастайная. П'есы арганічна «ўпісваюцца» ў рэпертуар тэатраў незалежна ад іх творчага напрамку, традыцый, геаграфічнага размяшчэння, яны трансфарміруюцца з улікам нацыянальных асаблівасцей пэўнай рэспублікі. Так, ва Уфійскім дзяржаўным рускім драмтэатры стваральнікі спектакля «Выбачайце, калі ласка!» знайшлі ў беларускай п'есе праблемы, блізкія жыццю башкірскай вёскі.

Сатырычную камедыю «Выбачайце, калі ласка!» паставілі больш як дзвесце тэатраў краі-

ны, і ў многіх выпадках яна выконвалася і ўспрымалася глядачамі як свая, нацыянальная, бо вырашала, па сутнасці, адну і тую ж задачу — дапамагала ўсталёўваць новае і сродкамі сатыры выяўляла заганныя з'явы.

Не меншую папулярнасць атрымала і камедыя «Лявоніха на арбіце». На розных сцэнах яна мела шэраг арыгінальных трактовак. Змяняліся імёны герояў і нават назва п'есы. Так, у Кавандскім узбекскім тэатры імя Хамзы Хакім-задэ Ніязі п'еса ішла пад назвай «Мая жонка ў космасе». Стваральнікі спектакля высмейвалі ўжо не прыватнаўласніцкі інстынкт Лявона, а яго феадальна-байскія адносіны да жанчыны. Аб'яўляючы Лявона баем, тэатр узнімаў ролю жанчыны, яе аўтарытэт, паказваў прыгажосць яе стваральнай працы.

Ці правамерная такая трансфармацыя п'есы, ці патрэбны такія яе змяненні? Непасрэдны разгляд разнастайных сцэнічных трактовак сведчыць аб тым, што змяненні на свой нацыянальны лад драматургічных твораў прадывітаваны ўнутранымі законамі развіцця кожнай нацыі.

Шырокае распаўсюджанне на ўсесаюзнай сцэне атрымалі таксама п'есы «Зацюканы апостал» і «Трыбунал». Своеасабліва і ў многім наватарская стылістыка гэтых твораў (яны

напісаны ў жанры трагікамедыі) патрабавала ад тэатраў пошуку новых сродкаў сцэнічнай выразнасці.

Напрыклад, у Шаўляйскім драмтэатры рэжысёр Наталля Агай і акцёры імкнуліся паказаць у спектаклі «Зацюканы апостал» сацыяльныя прычыны ўзнікнення хлусні, крывадушнасці — усяго таго, што так характэрна для буржуазнага грамадства. На першы погляд, глядачу як бы прапануецца вясяля, гарэзіліва камедыя на тэму мяшчанства. Падаецца тыповая рэспектабельная буржуазная сям'я, дзе ўсё ўрачыста і падкрэслена добрапрыстойна. Аднак за «рэкламай» мяшчанскага дабрабыту хаваецца даволі непрыглядны малюнак. Маральныя асновы гэтай «шчаслівай» сям'і будуюцца на знешнім блыску, у сапраўднасці ж тут усё трымаецца на хлусні. У сваім дамашнім тэатры Мама і Тата толькі іграюць ролі высакародных людзей, яны даўно ўжо прывыклі прымаць хлусню за праўду і самі ў гэты шчыра вераць.

Першая частка спектакля пабудавана на прынцыпах камедыі, што садзейнічае выкрыццю і высмейванню мяшчанскай сям'і, другая — па законах жанру трагедыі. Паказана трагедыя Сына, які перажывае складаную метамарфозу. Ад разбэшчанага хлапца да шу-

кальніка ісціны — такі шлях прыходзіць героям. Характар Сына ўвесь сатканы з супярэчнасцей, у яго паводзінах няма нечаканых паваротаў. Ён — летуценнік, змагар супраць мяшчанства, шукальнік ісціны, маналогі яго поўныя смутку і шчырасці. Але ў фінале, пасля адчайнага скачка ў акно, героя ахоплівае апатыя. Астатняе — гэта выратаванне і адзіны сродак, які дазволіць яму жыць далей у гэтым страшным свеце хлусні і насілля. Сын больш за змагар за праўду, цяпер для яго яна не існуе. Ён прыстаецца і будзе жыць, як Тата, Дзед. У гэтым і закладзена трагедыя моладзі, трагедыя людзей, душэўна спустошаных і маральна пакалечаных.

Такое прачытанне «Зацюканага апостала» надало спектаклю глыбокае сацыяльнае гучанне.

Іншыя суадносіны сатырычнага і трагічнага знойдзены драматургам у трагікамедыі «Трыбунал». Тут творца ўспрыняты і пераасэнсаваны традыцыйны лубка, адкрываюцца новыя эстэтычныя магчымасці ў развіцці драматычнага канфлікту і характараў. Гэты жанр быў тыповы для беларускай сатырычнай камедыі мінулага. У анекдотах, прытчах, інтэрмедывях, батлейцы, у народнай драме пастаянна прысутнічаў трагіфарсавы пачатак.

Аднак Андрэй Макаёнка не проста адраджае забытую традыцыю, ён насычае жанравыя формы новым эстэтычным і грамадскім зместам, абгамаю іх арыгінальнымі прыёмамі. Аналіз асобных сцэнічных твораў «Трыбунал» дае магчымасць убачыць своеасаблівасць гэтых прыёмаў.

Трактоўка трагікамедыі на сцэне Башкірскага тэатра імя М. Гафуры вызначалася паслядоўнасцю ў раскрыцці тэмы гераізму. Рэжысёр Шаўрэ Муратавін знайшоў ключ да рашэння п'есы перш за ўсё ў паказе гераічнага як нормы паводзінаў чалавека, як эстэтычнага пачатку, уласцівага не адной асобіне (у прыватнасці Цярэшцы Калабуку), а шырокай масе народа.

Паказ патрыятызму шырокай народнай мас характэрны таксама для спектакляў у Маскоўскім тэатры на Малой Броннай і Іванаўскім абласным тэатры драмы, у Кіргізскім дзяржаўным акадэмічным тэатры драмы. Шырокі зварот да «Трыбунала», разнастайнасць сцэнічных трактовак прадывітаваны ў савецкім гераізме і ў савецкай п'есе, калі патрыятызм становіцца нормай паводзінаў чалавека, нормай, абумоўленай аб'яўленымі абавязкамі і абавязкамі-небудзь выключнымі абавязкамі, а сукупнасцю ўсіх умоў развіцця і станавлення чалавечай асобы ў сацыяльным і грамадстве.

Харкаў, Львоў, Хмяльніцкі, Данецк, Кіраваград, Нікалаеў, Чаркасы, Жытомір — вось дзе лёка не поўны пералік украінскіх гарадоў, у тэатрах якіх пастаўлена камедыя-рэпартаж

У ХОР НАРОДАЎ — НАШУ ПЕСНЮ

Рыгор БАРАДУЛІН

І разгарнулася Айчына
Аж ад Паміра да Масквы.

У КРОНЕ ЧАЛАВЕЦТВА

Я — інтэрнацыяналіст
І ў шумнай кроне чалавецтва
З тутэйшае галінкі ліст,
Той ліст,
Што некалі сарвецца,
Каб свой укрыць спрадвечны дол,
Каб стаць у роднай глебе прахам.
Хай сонца п'юць лісты наўкол,
Залётным птахам
Стаўшы дахам.
З пражылкаватага мяне
Няхай раса халодзіць дзюбы.
Мне добра ў роднай старане,
Мне свет зялёнай кронай любы.

Вятры скубуць мяне дарма,
І дужы я, й безабаронны,
І кроні без мяне няма,
Як і мяне няма без кроні!

Пятрусь БРОЎКА

НАРОДНЫ ХОР

Найперш цымбальны звон пачуўся
І дружных скрыпак стройны лад,
І хор на сцэне разгарнуўся,
Як быццам той вішнёвы сад.
Прыўзняўся дырыжор увішны,
І заспявалі, і пайшлі:
Дзяўчаты ў белым, быццам
вішні,
Хлапцы за імі — матылі.
Пачуўся мне і бору гоман,
І кліч харобрых ваякоў —
«Волга-маці», «Бацька
Нёман»,
«Рэв та стогне»,
«Суліко».
Расіі голас, Украіны,
Таджыкістана і Тувы.

«Таблетку пад язык». Яркую сцэнічную інтэрпрэтацыю атрымала п'еса ў Малдаўскім музычна-драматычным тэатры імя А. Пушкіна. Пастаноўшчыкі шырока скарысталі беларускую нацыянальную стылістыку. Нават асобныя пастаноўкі п'есы «Святая прастата» даюць падставу гаварыць аб пасляхавым іх сцэнічным увасабленні. Спектаклі ў Стаўрапольскім краёвым драмтэатры, у Чувашскім драматычным тэатры імя К. Іванова вызначаюцца яркай народнасцю. Так, у Чувашскім тэатры рэжысёр Л. Радзіёнаў шырокам спалучэння рэальнага і фантастычнага раскрывае ідэю п'есы, яе інтэрнацыянальны аспект. Узнімаючы праблему вайны і міру, тэатр усімі мастацкімі сродкамі дасягае шырокага інтэрнацыянальнага абагульнення. Падсумоўваючы гаворку аб макеёнскай драматургіі ў тэатрах народаў СССР, трэба адзначыць, што п'есы беларускага камедыёграфа прыцягваюць увагу і дзеячаў замежнага тэатра, у прыватнасці тэатраў сацыялістычных краін. Аб гэтым сведчаць многія водгукі рэжысёраў, акцёраў, замежных драматургаў, крытыкаў. Польскія глядачы знаёмы з драматургам з 1973 года, калі рэжысёр Збігнеў Бесерта паставіў «Трыбунал» на сцэне тэатра імя Аляксандра Венгеркі ў Беластоку. Выбар гэтай п'есы тэатру рэжысёр Браніслаў Орліч тлумачыць тым, што тэатр зацікавіўся, перш за ўсё, моцным патрыятычным зарадам твора, беларускім народным каларытам. «Газета Беларуска» адзначала вялікі поспех спектакля, яго яркую мастацкую форму, патрыятычнае

А хор спяваў суладна, згодна,
І так мяне зачараваў —
Мой хор ушацкі, хор народны,
Глыбока ў сэрца ты запаў.

Як ты расцвіў у роднай хаце,
Бязмежка звонкім галасам!
Спявайце, родныя, спявайце,
Скажу адно: зайздросчу вам!

Уладзімір СКАРЫНКІН

Грукоча мост над рэчкай
вузкай,

Не адарвуся ад акна:
Скрозь беларуская сасна
Суполіцца з бярозай рускай.

Нібыта ў нечым вінаваты,
Я маці абдыму сваю
І песню рускую спяю
Пад столлю беларускай хаты.

На багуны і верасы я
Упаду падлёткам-жаўруком.
Тут бераг мой,
Мой родны дом,
Тут пачынаецца Расія.

Не грэбуе сухой скарынкай
Зямляк мой —
Воін, партызан —
І часам беларускі ЗБАН
Па-руску называе КРЫНКАЙ.

Зірнеш крадком на твар
Дзявочы
Ля Астраўлян або Каша —
Як Русь,
Раздоліцца душа,
Як Лосвіда,
Сінеюць вочы.

Успомню разам з дружбакамі
Я незабыўны час,
Калі
Мы ўсе захоплены былі
Гульнію рускай —
Гарадкамі.

Балгарскія глядачы пазнаёміліся з А. Макаёнкам пасля таго, як убачылі на сцэне Сафійскага сатырычнага тэатра трагікамедыю «Зацюканы апостал». Пастаноўшчык спектакля Барыс Спіраў выкарыстаў шмат музычных і вакальных нумароў, прыёмы пантамімы і буфанады. Гэта своеасаблівы спектакль-канцэрт, у якім у яскравай арыгінальнай форме раскрываецца аўтарская задумка. Вобраз Сына ў трактоўцы акцёра Косты Карагеоргіева ўзвышаецца да трагічнага гучання. У яго песнях — матывы адзіноты, адчужанасці, смутку. Увесь спектакль успрымаецца як асуджэнне маралі капіталістычнага грамадства. Балгарская крытыка ахарактарызавала спектакль як «трагікамедыюны мюзікл з кантрастна вырашанай партытурай». Вядома, гэта даволі нязвычайна і, разам з тым, арыгінальнае прачытанне п'есы.

Нядаўна з твораў беларускага драматурга пазнаёміліся ў Іспаніі. Спектакль «Зацюканы апостал» паставілі студэнты Мадрыдскага ўніверсітэта.

Драматургія А. Макаёнкі — сапраўды народная, у ёй столькі «жывога» смеху! Смех караз і сцвярджае, дапамагае людзям пазбаўцца ад маральных хвароб, перасцерагае ад новых памылак. Яго творчасць — сведчанне глыбокай зацікаўленасці пісьменніка жыццём народа, праблемамі, якімі сёння жыве наша планета. Сцэнічная гісторыя яго п'ес — неацэннае мастацкае багацце. Шырокі зварот тэатраў нашай краіны да п'ес А. Макаёнкі ў многім садзейнічае збліжэнню культур народаў Савецкага Саюза.
Юрый СОХАР.

РАБОТЫ БЕЛАРУСКІХ МАСТАКОЎ ЭКСПАНОВАЛІСЯ БОЛЬШ ЯК У 20 КРАІНАХ

ВЫСТАЎКА ЕДЗЕ ЗА МЯЖУ

Мастакам у нашы дні можна пазайздросціць. Ва ўзаемных культурных кантактах дзеячаў розных краін і народаў майстры жывапісу і графікі маюць прывілею — яны заўсёды карыстаюцца ўласнай мовай і іх цудоўна разумеюць. Каб не здавалася парадаксальнай такая думка, нагадаю, што літаратура, тэатр, кіно патрабуюць пасрэдніцтва перакладчыка, нават музычныя творы па-рознаму выконваюцца... А жывапіснае палатно, акварэль ці гравюра трапляюць на сустрэчу з глядачом у сваім першапачатковым выглядзе.

Улічваючы гэтую аб'ектыўную акалічнасць, Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі з дапамогай Саюза мастакоў БССР і Міністэрства культуры рэспублікі наладжвае ў розных краінах выстаўкі нашага мастацтва. Найчасцей яны бываюць примеркаванымі да святкавання юбілеяў ці памятных дат — 60-годдзя БССР і Кампарціі Беларусі, напрыклад, або супадаюць з Днямі культуры нашай рэспублікі ў той ці іншай краіне. Часам работы пасылаюцца па просьбе замежных сяброў. Так, у 1977 годзе Нацыянальны савет амерыкана-савецкай дружбы папрасіў 10 гравюр беларускіх мастакоў для выстаўкі, у якой павінны былі прыняць удзел прадстаўнікі ўсіх 15 саюзных рэспублік. «Мы заўсёды акцэнтуюць увагу на тым, што Савецкі Саюз з'яўляецца сям'ёй народаў...» — было напісана ў лісце са Злучаных Штатаў.

Больш як у 20 краінах свету экспанаваліся за апошнія гады беларускія выстаўкі. Жывапіс, графіка, акварэль, экслібрысы, народнае мастацтва былі прадстаўлены на іх. Прэса не абыходзіла нас увагай. Публікаваліся не толькі інфармацыі пра адкрыццё выставак, але вельмі часта і грунтоўныя рэцэнзіі, поўныя захаплення і павагі.

Газета «Санкт-Пельтэнскія навіны» (Аўстрыя) пісала: «Матывы карцін адлюстроўваюць дзве тэмы: з аднаго боку — гэта чалавек у яго непасрэдным навакольным асяроддзі, з другога боку — гэта беларуская прырода ва ўсім яе аб'ёме і характэры».

Тут мы знаходзім карціны, рэдкія па сіле выразнасці і прыгажосці, якія немагчыма забыць. Гэта і паэтычная карціна В. Жолтак «Вясна» — работа выключнай прывабнасці. Гэта і карціна М. Данцыга «Рабочы», якая здзіўляе сваёй аб'ёмнасцю і выразнасцю. Тут ёсць таксама і незвычайная па сіле ўздзеяння карціна В. Цвіркі «Адыходзячае». Цікавыя карціны А. Шчамялёва «Коннік» і М. Казакевича «Юнацтва». Такое мастацтва, блізкае духоўным пошукам сучаснасці, цяпер, як ніколі, служыць узаемнаму разуменню і дружбе паміж народамі».

Знаёмства з мастацтвам нашай краіны, як бачна, каштоўнае для наведвальнікаў выставак тым, што дае магчымасць зразумець і адчуць жыццё савецкіх людзей. Таму рэцэнзенты і аглядальнікі спачатку даюць агульную ацэнку экспазіцыі. Найчасцей яе лаканічна можна сфармуляваць так — праўда жыцця і праўда мастацтва. А потым пераходзяць і да мастацтвазнаўчага аналізу, уласнай трактоўкі таго ці іншага твора. Так, Цэзар Прасек у часопісе «Пшыязнь» (Польшча) вельмі цікава разважае пра колеравае рашэнне работ В. Сумарава, А. Кішчанкі, У. Стальмашонка, іх арыгінальнае светаўспрыманне. І раптам робіць абагульненне, якое, здавалася б, немагчыма пасля папярэдніх разважанняў, але яно адпавядае ісціне і запамінаецца сваёй нечаканасцю. «У прыцыпле, усе карціны беларускіх мастакоў, выстаўленыя ў Варшаве, маюць шмат агульных рыс, нягледзячы на тое, што іх стваралі розныя людзі. Адною з такіх рыс з'яўляецца аптымізм, а таксама вяртанне ў думках да мінулага, любоў да свайго народа». Думку рэцэнзента з «Пшыязні» («Выстаўка была цікавай. Перш за ўсё ў тым сэнсе, што на ёй вельмі сцісла і сканцэнтравана паказана сучаснасць Беларусі») падхоплівае журналіст з «Трыбуны люду». Ёнзначае: «16 мастакоў прадставілі партрэты і пейзажы, якія ў цікавай мастацкай форме адлюстроўваюць сучасную Беларусь. Асаблівае ўражанне робіць багатая колеравая гама экспануемых работ...»

А вось цытат з водгук на выстаўку беларускага народнага адзеньня ў польскім горадзе Рыбніку я нават выпісваць не стала. Ці могуць словы быць больш красамовнымі за факт? Наведвальніцы перамалёўвалі сабе асобныя дэталі ці ўзоры з экспанатаў.

Работы графікаў найбольш часта экспануюцца за мяжой. Іх зручна і проста пасылаць на далёкія адлегласці, можна развешваць у невялікіх памяшканнях, што таксама мае значэнне, бо прагрэсіўныя арганізацыі ў капіталістычных краінах часта абмежаваныя ў сродках.

49 работ з фондаў Дзяржаўнага мастацкага музея БССР экспанаваліся на выстаўцы графікі і акварэлі ў Вене. Яны знаёмлілі з творчасцю 25 беларускіх аўтараў. Больш за сто чалавек прыйшлі на адкрыццё. Яны выказвалі шчырую зацікаўленасць жыццём і творчасцю нашых мастакоў, распыталі пра ўмовы іх работы, магчымасць атрымання адукацыі, адзначалі тэхнічную і тэматычную разнастайнасць работ, іх высокую прафесійную культуру. Больш за дзве тысячы чалавек наведвалі штодзень гэтую выстаўку. І варта было з'явіцца тут гасцям з Мінска, як ім адразу ж задавалі шматлі-

кія пытанні, выказвалі ўражанні, дзякавалі за цікавую экспазіцыю.

Самымі строгімі цаніцелямі нашай выстаўкі графікі ў Хельсінкі былі фінскія мастакі, архітэктары, дызайнеры, навучэнцы спецыяльных школ. Яны прыдзірліва і падрабязна разбіралі кожны аркуш. І адзначылі высокую графічную культуру прадстаўленых работ, іх паэтычнасць і нацыянальную своеасаблівасць.

А лёнская газета «Прагрэс» (Францыя) пісала пра выстаўку беларускай графікі: «Ансамбль карцін і выключна дакладнае адлюстраванне людзей, прыроды, серыя малюнкаў для дзяцей зрабілі моцнае ўражанне. Многія мастакі, сярод якіх вылучаюцца А. Лось і Н. Палаўская, выкарыстоўваюць для сваіх твораў сюжэты, узятыя з фальклору».

Дзве лінагравюры — «Зорка» і «Да зброі» — Л. Асецкага выкананы дынамічным і дакладным малюнкам. Яны вельмі эмацыянальна нагадваюць старонкі з жыцця беларускіх партызан, пра рух супраціўлення ў амаль поўнасцю разбураным Мінску. Для ўсіх работ характэрна высокая тэхніка выканання, дасканаласць малюнка, багацце кампазіцыі і ўмелае выкарыстанне чорнага і белага колераў».

Тое, што наведвальнікі выставак і рэцэнзенты ў розных краінах аднолькава высока ацэньваюць творчасць беларускіх мастакоў, сведчыць, мне думаецца, і на карысць нашага ладу жыцця, і на карысць метаду сацыялістычнага рэалізму. У нас кожны чалавек — гараджанін ці вясковец, якога прырода надзяліла талентам, можа развіць свае здольнасці, набыць адукацыю і плённа працаваць у абраным кірунку. І такім чынам у мастацтва прыходзіць тэматычная разнастайнасць, адметнасць творчых пошукіў і манер. А глыбокая распрацоўка вобразаў, гуманістычная скіраванасць, увага да самых надзённых праблем сучаснасці робяць творы мастацтва з'явамі жыцця, дапамагаюць людзям спасцігаць яго сэнс. Як бачна, беларускае мастацтва з поспехам выконвае гэтую місію ў розных кутках планеты.

Толькі за апошнія пяць гадоў Беларускае таварыства дружбы і культурнай сувязі з замежнымі краінамі экспанавала за мяжой 500 графічных і 100 жывапісных работ. «Геаграфія» выставак закранае амаль усю Еўропу, сягае да Канады, Індыі, Анголы і Алжыра.

І ўсё часцей на вернісажы выяжджаюць нашы мастакі. Яны хочуць уласнымі вачамі бачыць рэакцыю наведвальнікаў на свае творы, каб ведаць і разумець тых, з кім вядуць дыялог, знаходзіць для іх у мове ліній і вобразаў самыя доказныя «словы».

В. СЕРГІЕўСКАЯ.

У тэатры юнага глядача ў Мінску адбылася прэм'ера спектакля «Бэмбі» па казцы аўстрыйскага пісьменніка Фелікса Золтана. Пастаноўка ажыццёўлена рэжысёрам Ю. Міроненкам.
НА ЗДЫМКУ: сцэна са спектакля «Бэмбі».
Фота А. ДЗМІТРЫЕВА.

ЦАЦКІ— РАДАСЦЬ ДЗЕЦЯМ

[Заканчэнне.

Пачатак на 5-й стар.]

гу на карту колераў, якія выкарыстоўваюцца ў вытворчасці. У гэтай вясёлцы амаль не было цёмных фарбаў. Маленькі факт успрымаўся і літаральна, і вобразна. Калі ж разглядала мадэлі на стэндах аб'яднання, то пры ўсёй разнастайнасці яны здаліся ў нечым падобнымі. Цацкі былі добрыя і вясёлыя. Нават драпежныя зверы — сімпатычныя і дружалюбныя. Малы, які возьме ў рукі такую цацку, не будзе палохацца. Спраўды, у нас вызначыўся свой стыль цацкі — яна павінна быць жыццерадаснай і карыснай. Гэтай карыснасцю адзначаны і комплексы, якія на аб'яднанні выпускаюць спецыяльна для дзіцячых ясляў і садоў. Што яны з сябе ўяўляюць? Напрыклад, «кабінет урача» з усімі прыладамі або «цырульня», «кухня». Такія комплексы вельмі падабаюцца малым, выходзяць у іх жаданне самім працаваць, пазнаваць розныя прафесіі, дапамагаць бацькам.

Мімаволі мне прыгадалася іншая цацка. Вялікая чорна-зялёная пачвара, пры адным толькі позірку на якую мурашкі бегалі па целе, — створаная заходнегерманскай фірмай. Дарэчы, рэкламуецца яна як лепшы падарунак хлопчыкам і дзяўчынкам. Таксама для дзяцей зроблены італьянскай фірмай «Тоўс» пластмасавыя канцлагеры «Дахаў» і «Асвенцім», дзе ёсць нават камеры катаванняў і крэматырый.

Лозунг многіх заходніх фірм, якія займаюцца сёння выпускам цацак, — гэта патрабаванне рэалізму. Ці не памыліліся словам аўтары лозунга? Напэўна, замест рэалізму меліся на ўвазе натуралізм і ўседазволенасць.

Цацкі заўсёды адлюстроўваюць маральны клімат таго грамадства, дзе яны створаны. Што ж прапануюць юным «клапатлівым» бізнесменам, якія прыкрываюцца лозунгам рэалізму? Цацачную гільяціну, цацачную Сангмі, на якую падаюць цацачныя бомбы, пісталеты розных марак, іншую зброю. Цынзізм і блюзнерства адзначаны кожны такі выраб, бо ён прапагандае агрэсіўнасць і жорсткасць, выходзяць культ насілля і садызму.

Я ўжо прадбачу пытанне, якое мне зараз задаць бы чытач: «А што, савецкія дзеці не гуляюць у вайну?» Гуляюць. З кнігі і расказаў бацькоў яны ведаюць аб тым, што прынесла савецкаму народу другая сусветная вайна. Войны вельмі часта адбываліся на нашай зямлі, хаця і не мы іх пачыналі. Сённяшнія хлопчыкі таксама гуляюць «у вайну», бо малыя заўсёды пераймаюць старэйшых. Скажу больш: аб'яднанне «Мір» выпускае цацкі, якія нагадваюць некаторыя ваенныя прадметы. У агульнай колькасці цацак, што тут выпускаюцца, гэтыя складаюць калі ляці працэнтаў.

Сярод галоўных рыс савецкага чалавека, савецкага грамадства вызначаецца гуманнасць. Гуманнасць не абстракт-

ная, а дзейсная, актыўная. Менавіта яе выходзяе наша грамадства і ў юных грамадзянах. Аднак пакуль у свеце ёсць агрэсары, якія пагражаюць міру на зямлі, павінна быць сіла, якая можа процістаяць злу. Гэта павінны ведаць і ведаюць нашы дзеці.

Вельмі сімвалічнай у гэтым сэнсе здаецца мне фігурка чырвонаармейца, якую бацькі купляюць, калі ў сям'і нарадзіўся хлопчык. Яна нібы ахоўвае малое і разам з тым напамінае, што калі ён будзе дарослым — таксама павінен абараняць мірнае жыццё, дзяцей, сваю Радзіму.

У фігурцы гэтага салдата і ў іншых цацках, з якімі гуляюць малыя, мне бачыцца вялікі сэнс. Дарослыя выходзяць у

дзяцей патрыятызм і пачуццё грамадзянскасці, актыўную жыццёвую пазіцыю. Цацкі гэтыя нічым не азмрочваюць шчаслівага дзяцінства, садзейнічаюць фарміраванню ўсебакова развітой асобы, якая можа ацэньваць прыгожае ў жыцці і ў мастацтве і сама тварыць па законах прыгажосці і чалавечнасці.

Таццяна АНТОНАВА.

НА ЗДЫМКАХ: на мінскім вытворчым аб'яднанні «Мір». Загадчыца асартыментнага кабінета Святлана КАЦЕЛЬНІКАВА з новымі цацкамі; у цэху № 5. Тут апрацоўваюць цацкі токамі высокай частаты; новыя цацкі — лялька Чырвоная Шапачка, «Азбука».

у вашу калекцыю

У нашай краіне выпускаецца шмат значкоў самай рознай тэматыкі. Рады іх збіральнікаў папаўняюцца разам з ростам турызму, цікавасцю да мінулага і сучаснага. Бо кожны значок — гэта сімвал якой-небудзь падзеі, веха гісторыі, ён тоіць у сабе памяць аб часе. Паколькі кожны фалерыст (так называюцца калекцыянеры значкоў) ведае, што ўсіх значкоў яму не сабраць, ён выбірае для сябе адну або некалькі тэм. Дзесяці беларускіх калекцыянераў аддаюць перавагу тэмам «Беларусь», «Гарады рэспублікі», «Вышэйшыя навучальныя ўстановы Беларусі», «Прырода і запаведнікі Беларусі».

ГРАВЮРЫ НА МЕТАЛЕ

На многіх значках можна знайсці архітэктурныя ансамблі старажытнага Мінска і Гродна, Полацка і Віцебска, палацы культуры Гомеля, Брэста, Магілёва. Усім вышэйшым навучальным установам рэспублікі прысвечаны своеасаблівыя «візітныя карткі», на якіх адлюстраваны вучэбныя карпусы, лабараторыі, эмблемы. Неаднаразова ўзнаўляўся на значках помнік У. І. Леніну ў Мінску, гераічная Брэсцкая крэпасць. Адлюстраванне абеліска Перамогі ў Мінску ёсць на значках, якія прысвечаны 25-й і 30-й га-

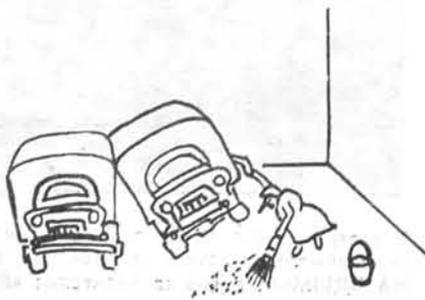
давіне вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў, 25- і 30-годдзю Перамогі над фашысцкай Германіяй. Паказаны на метале і Курган Славы, што пад Мінскам. Ёсць значкі, прысвечаныя беларускім партызанам.

Яркія і маляўнічыя значкі прысвечаны Дню міжнароднай салідарнасці працоўных — 1 Мая. Гэтых памятных гравюр на метале ў нашай краіне выпушчана ўжо больш як 500. Адзін з першых савецкіх значкоў, прысвечаных 1 Мая, датуецца 1924 годам. Гэта своеасаблі-

вая гістарычная рэліквія. На сённяшніх значках адлюстраваны чырвоныя сцягі са словамі «Мір», «Праца», «Май». Увогуле слова «мір» у сюжэтах першамайскіх значкоў неаднаразова паўтараецца на многіх мовах. Белья галубы, людзі рознага колеру скуры, якія ўзяліся за рукі, святочная дэманстрацыя пад чырвонымі сцягамі, сцягі са словамі «Пралетарыі ўсіх краін, яднайцеся!», заклікі да міру, салідарнасці, справядлівасці, роўнасці і, брацтва народаў выбіты на кавалачках металу. І на ўсіх гэтых значках палымнеюць колеры ясныя, колеры абуджанай прыроды.

Л. КОЛАСАЎ.

Гумар

ПЕСНІ ДЛЯ АЛІМПІАДЫ

У канцэртах для ўдзельнікаў і гасцей Алімпіяды-80 выступяць усе лепшыя калектывы рэспублікі. Так вырашылі арганізацыйны камітэт гульні і Міністэрства культуры БССР.

Лепшыя сцэнічныя плёцоўкі Мінска ў дні адборачнага турніра па футболе будуць аддадзены Дзяржаўнаму ансамблю танца БССР, Дзяржаўнаму народнаму хору рэспублікі, сімфанічнаму і камернаму аркестрам, народнаму аркестру імя І. Жыноўіча, харавой капэлы, ансамблям «Песняры», «Харошкі», «Верасы», «Сябры» і іншым.

Для ўдзелу ў алімпійскіх «спартоўніцтвах» майстроў мастацтваў у сталіцу Беларусі прыедуць заслужаны Акадэмічны ансамбль танца УССР імя П. Вірскага, Варонежскі рускі народны хор, Краснаярскі ансамбль танца Сібіры і аркестр народнай музыкі «Флуэраш» з Масквы.

К пачатку турніра прымеркавана і адкрыццё ў Палацы мастацтва выстаўкі твораў беларускіх мастакоў, экспазіцыі народнага касцюма ў Палацы тэкстыльшчыкаў.

Лепшыя спектаклі пакажуць у гэтыя дні тэатры горада, у парках пройддуць тэатралізаваныя паказы, выступяць калектывы мастацкай самадзейнасці.

СОРАК ТЫСЯЧ ЭКСПАНАТАЎ

Гісторыя гэтай унікальнай калекцыі налічвае больш за чвэрць стагоддзя. Звыш сарака тысяч паштовак сабраў мінчанін Валянцін Чыжык. Калі кожную разглядаць, хоць бы мінуў, то для энтузіяста з усёй калекцыяй спатрэбіцца больш як тры месяцы! І можна, не выходзячы з дому, зрабіць падарожжа ў Маскву і Парыж, Ленінград і Рым, перанесціся ў мінулае і падняцца на касмічных караблях, сустрэцца з дзяржаўнымі дзеячамі, пісьменнікамі, мастакамі, кампазітарамі розных часоў і народаў.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП,
ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80, 33-03-15,
33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Вак. 699